

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) เป็นต้นมา จุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ คือการปฏิรูปความคิดและรูปแบบใหม่ของสังคมไทย ที่เน้นความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม มุ่งให้ **“คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา”** ใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศไทยต้องประสบวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก จึงต้องเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพมั่นคง เพื่อลดผลกระทบจากวิกฤตที่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน และความยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้ัญเชิญ **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี **“คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา”** ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจให้ลุกล่วง ช่วยสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ขณะเดียวกันมุ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอยู่ในสังคมไทย ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 สรุปได้ว่า ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลงขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ ตลอดจนการลดลงของปัญหาอาชญากรรม เศรษฐกิจไทยยังอ่อนไหวต่อความผันผวนของปัจจัยภายนอก ขณะที่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพย์สิน ปัญหาความโปร่งใสในการบริหารจัดการของภาครัฐ ที่ยังต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคน รวมทั้งระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พรพิมล (2551) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้เสริมให้กับภาคการเกษตร เนื่องจากประเทศไทยเรามีทรัพยากรด้านการเกษตรที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเหนือ ซึ่งมีภูมิอากาศหนาวเย็น มีการปลูกพืชและไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาว มีการทำไร่ชา กาแฟ สวนผลไม้ สวนพืชผักสมุนไพร การเลี้ยงหม่อนไหม โดยแต่ละชุมชนเกษตรล้วนมีวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งมีลักษณะเฉพาะสอดคล้องกับทัศนียภาพของธรรมชาติอันสวยงาม ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้ประสบการณ์ สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการดำเนินงานในลักษณะที่ทำให้ชุมชนเกษตรนำทรัพยากรทางการเกษตรในพื้นที่มาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดรายได้โดยตรงทั้ง จากการจำหน่ายสินค้า การพักผ่อน การให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นสิ่งที่สามารถสร้างงานหรืออาชีพเสริม นอกเหนือจากรายได้ที่ได้รับจากผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้การท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนยังสามารถกระจายรายได้ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยระบุว่าในปี 2552 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่มากถึง 1,562,628 คน สร้างรายได้ให้แก่จังหวัดเป็นเงินจำนวนมาก เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมุ่งในแง่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการกระจายตัวของรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดเชียงใหม่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง นอกจากนั้นนโยบายของรัฐยังส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ตลอดจนยุทธศาสตร์จังหวัดในกลุ่มล้านนา มีเรื่องการท่องเที่ยวเป็นประเด็นสำคัญมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าภายในชุมชนบ้านปางบง ตำบลเทพเสด็จ อำเภอคอกยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมพืชสำคัญที่สร้างรายได้ให้ชุมชน ได้แก่ กาแฟ ชา เฟิร์น และพืชเมืองหนาว ถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าชุมชนมีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยว

เชิงเกษตรภายในชุมชนบ้านปางบงอยู่ในระดับใด และชุมชนบ้านปางบงมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือไม่ อย่างไร สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวของจังหวัด ที่สนับสนุนให้คนในชุมชนได้มีงานทำและสร้างรายได้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นให้เป็นการพัฒนากองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง
3. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐาน กับความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และความต้องการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง

1.3 คำถามการวิจัย

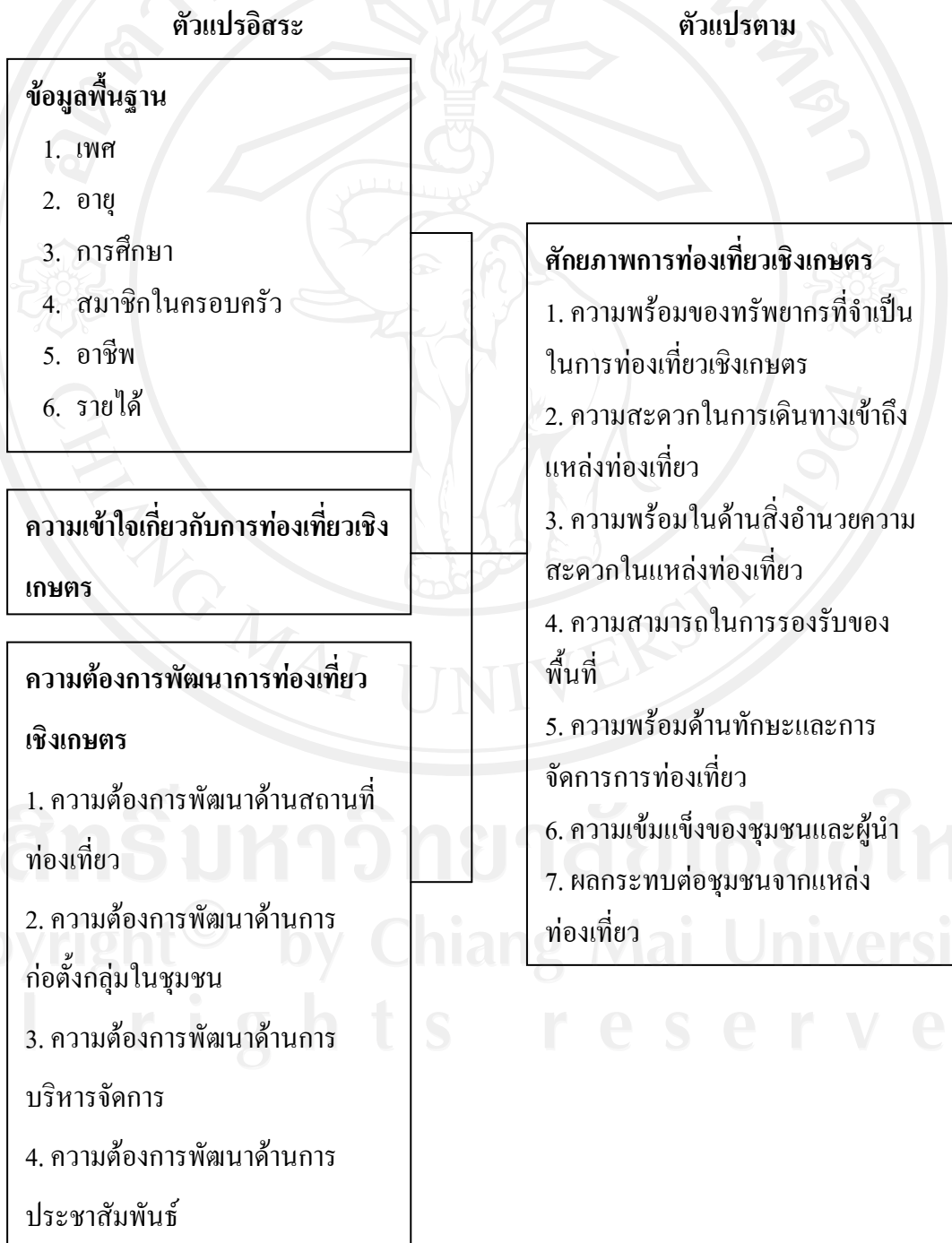
1. ชุมชนบ้านปางบงมีความรู้ความเข้าใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือไม่ อย่างไร
2. ชุมชนบ้านปางบงมีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือไม่ อย่างไร
3. ชุมชนบ้านปางบงมีความต้องการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือไม่ อย่างไร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่วิจัย หมู่บ้านปางบง หมู่ที่ 1 ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. ระยะเวลา เริ่ม 1 มีนาคม 2554 ถึง 30 สิงหาคม 2554
3. ประชากรในชุมชนบ้านปางบง 52 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน กลุ่มผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการ 10 คน รวมทั้งสิ้น 62 คน

1.5 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความเข้าใจและศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง ตำบลเทพเสด็จ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ และมีความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้นเพียงใด โดยกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ข้อมูลจากการวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบ้านปางบง สามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาต่อเพื่อขยายผลต่อยอดองค์ความรู้ในด้านการวางแผน และการบริหารจัดการนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยหน่วยงาน / องค์กรและกลุ่มบุคคลที่สามารถนำข้อมูลจากผลวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ ได้แก่

1. กลุ่มชาวบ้านชุมชนบ้านปางบง ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่, โครงการหลวงป่าเมี่ยง จังหวัดเชียงใหม่, หน่วยจัดการต้นน้ำแม่หวาน, นักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่ (ททท.)
4. สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

1.7 คำนิยามศัพท์

ชุมชนบ้านปางบง หมายถึง ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้มาทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและตัวเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง องค์ความรู้ และความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล

ทัศนะของผู้ให้ข้อมูล หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกส่วนตัวของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ในชุมชนบ้านปางบงที่ให้ข้อมูลในงานวิจัยเรื่องศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง

ความพร้อมของชุมชน หมายถึง ความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในด้านสิ่งแวดล้อมสังคม และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว และความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านปางบง

ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ศักยภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบงที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศักยภาพในการรองรับได้ของพื้นที่ หมายถึง จิตความสามารถในการรองรับพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านปางบง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้วยการคำนึงถึงในด้าน กายภาพ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

ความต้องการ หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง ในด้านการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ด้านการก่อตั้งกลุ่มในชุมชน ด้านการบริหารจัดการ และด้านการประชาสัมพันธ์

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การร่วมกันวางแผนแล้วนำไปปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความพร้อมและมีศักยภาพ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การวางแผนและการดำเนินในด้านการจัดสรรงบประมาณ การรักษากฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว การบำรุงดูแลรักษา การรักษาความปลอดภัย การจัดสาธารณูปโภค รวมถึงการจัดบริการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีความต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว